

ПРОТОКОЛИ

- 1. Захтев да се параграф 3.7. избрише из Посебног протокола о поступању полицијских службеника у случајевима насиља над женама у породици и у партнерским односима (14. март 2013. године)**

Образложење: Посебан протокол представља значајан допринос стандардизацији и специјализацији полицијских службеника, као и развијању мултисекторске сарадње. **Једини озбиљан пропуст овог Протокола представља параграф 3.7. Лажно пријављивање.** Чињеница да за одређен проценат пријава насиља према женама нема (довољно) доказа не значи ни да насиља није било, нити да је пријава лажна.

Тумачење мотива “лажног пријављивања” је непотребно у овој врсти докумената, а наведене индиције „које могу указати да се ради о лажном пријављивању насиља” (Протокол, стр. 11) су **потпуно погрешне и у супротности са свим што је написано у трећем поглављу овог Протокола.** Нетачни детаљи о времену, месту и начину извршења дела не морају да указују да су наводи нетачни (лажни). Недоследност у изјавама жртве и сведока потиче из многих разлога, као што је: неразумевање питања, збуњеност, преплашеност или узбуђење, тешкоће у вези са (при)сећањем на догађаје који су високо емотивно обојени, утицај других особа на жртву и слично. Непостојање одбрамбених повреда код особе која изјављује да је силом принуђена на обљубу, такође није индикатор “лажног” пријављивања дела. Наиме, стручна литература описује да су реакције “пасивног потчињавања” односно “укочености од страха” најчешћа реакција жртве на силовање, а “примена силе/претње” се установљава већ самом чињеницом да је учинилац наставио са сексуалним чином без пристанка жртве, или зато што је без њеног пристанка држао њено тело или манипулисао њиме како би извршио обљубу (видети: М.Ц. против Бугарске, Представка бр. 39272/98). Коначно, проток дужег времена од тренутка “извршења” дела до пријављивања, такође не говори о томе да је пријава лажна.

Имајући у виду озбиљност овог пропуста и могући негативни утицај на полицијску праксу, Аутономни женски центар се обратио министру захтевом да **се параграф 3.7. у потпуности избрише из овог, иначе доброг, документа.**

- 2. Иницијатива да се установи процедура поступања полицијских службеника у случајевима пријаве кривичног дела силовање (11. јануар 2013. године; измењена и допуњена иницијатива поднета 26. јануара 2015.)**

Образложење: АЖЦ је почетну иницијативу (да се установи процедура поступања изразом посебног протокола за полицијске службенике) заменио предлогом за **израду интерсекторског протокола о поступању у случајевима сексуалних деликата и за успостављање центара за жртве сексуалног насиља, укључујући силовање** (предлог је достављен Министарству здравља, Сектору за јавно здравље и програмску здравствену заштиту, као потенцијалном иницијатору – до сада без одговора).

Због значаја улоге полицијских службеника, као и због одговарајуће сарадње са релевантним службама (јавним тужилаштвом, здравственим и социјалним службама, специјализованим организацијама за подршку жртвама), али и због рационализације у

броју подзаконских аката¹, чини се да би један – заједнички интерсекторски протокол био боље решење од појединачних протокола за сваку службу. То би допринело и бољој синхронизацији и координацији свих поступака, у складу са стандардима које поставља Конвенција Савета Европе о спречавању и борби против насиља према женама и насиља у породици.

Имајући у виду да је министар најавио израду протокола о поступању полицијских службеника у вези са сексуалним деликтима, **мишљења смо да би МУП могло да буде иницијатор израде интерсекторског протокола.**

3. Посебна процедура за пријављивање насиља у породици када је учинилац полицијски службеник

Образложење: АЖЦ предлаже да МУП изради посебну процедуру у вези са пријавом насиља у породици чији су учиниоци полицијски службеници.

Искуства у раду са женама које су жртве насиља од старне партнера који су истовремено и полицијски службеници указују да за ефикасну заштиту жена, а пре свега **за пријаву насиља, нису довољне гаранције** које постоје у Закону о полицији, укључујући и Нацрт Закона о полицији² (које се односе на посебне услове заснивања радног односа, безбедносне провере, неспојиве делатности са полицијским пословима или дисциплинску одговорност полицијских службеника). Полицијски службеници који чине насиље према члановима породице користе застрашивање, претње, уцене, контролу и изолацију како би спречили жртву да пријави насиље, које имају **снажнији ефекат на жртву јер је учинилац запослен у служби од које она тражи заштита**. Жртва је склонија да верује да неће добити тражену заштиту, чак и ако се одважи да пријави насиље, што је ставља у већи безбедносни ризик у односу на остале жртве ових дела.

Из наведених разлога, мишљења смо да би процедура која прецизно регулише начин пријављивања насиља у породици које чине полицијски службеници морала да буде јасно прописана и јавно доступна у свим полицијским станицама/испоставама и у свим релевантним службама.

НАЦРТ НОВОГ ЗАКОНА О ПОЛИЦИЈИ

1. Иницијатива за увођење посебне линије рада у МУП-у Републике Србије за област насиља у породици (26. децембар 2014. године; предлог исте садржине поднет МУП и 24. јануара 2011. године)

Образложење: Према подацима добијеним у складу са Законом о приступу информацијама од јавног значаја³, полицијске управе у Србији прими готово 20.000 пријава/дојава о инцидентима насиља у породици.

---

¹ Тренутно, у циљу стандардизовања поступања у области заштите од насиља већ постоје 2 општа (за децу и за жене) и 9 посебних протокола, те би израда једног интерсекторског протокола који дефинише и поступање појединих служби и њихову координацију, у вези са свим делима сексуалног насиља, и према малолетним и према пунолетним жртвама, представљала рационализацију у смислу броја подзаконских аката.

² Доступно на http://www.mup.gov.rs/cms_cir/sadrzaj_nsf/Prednactr_ZOP.h

³ Игњатовић Т., (2012: 3). Годишњег извештаја Независне Опсерваторије за праћење насиља према женама, доступан на:

Истичемо да **чл. 50** Конвенције Савета Европе о спречавању и борби против насиља према женама и насиља у породици прописује да се „стране уговорнице обавезују да предузму неопходне законодавне или друге мере и обезбеде да надлежни органи унутрашњих послова одговоре на све видове насиља обухваћених овом Конвенцијом одмах и на прикладан начин“. У ставу 2 истог члана се каже: „Укључујући и употребу превентивних оперативних мера и прикупљање доказа, стране се обавезују да предузму законодавне или друге мере и обезбеде да се одговорни органи унутрашњих послова укључе одмах и на прикладан начин у превенцију и заштиту од свих облика насиља обухваћених овом Конвенцијом“.

Сматрамо да се обавезе које је Република Србија преузела могу остварити само ако се **у свим организационим јединицама МУП успоставе специјализована лица**, која ће у акту о систематизацији радних места бити задужена за област рада насиља у породици. Како у актуелној систематизацији не постоји такав опис радног места, а постоји потреба за њим, сматрамо овај предлог остварим. То не захтева посебна средства, осим прерасподеле радних обавеза и специјализацију полицијских службеника, а одговара на потребу унапређења безбедносне ситуације у Републици Србији, безбедности полицијских службеника у обављању полицијских послова и законске обавезе да се свим грађанима/грађанкама обезбеди једнака заштита безбедности, права и слобода, примена закона и владавина права.

2. Увођење овлашћења полицијских службеника за издавање хитних мера заштите (предлог који ће АЖЦ припремити и поднети у склопу јавне расправе о изменама и допунама Закона о полицији)

Образложење: Конвенција Савета Европе о спречавању и борби против насиља према женама и насиља у породици у **чл. 52 – Хитне мере заштите** наводи да у ситуацијама непосредне опасности (што се односи на било коју ситуацију насиља у којој непосредно предстоји повреда или се већ материјализовала и вероватно је да ће се поновити)⁴, најделотворнији начин да се гарантује безбедност жртве јесте успостављање физичке дистанце. Уместо да жена, уз коју најчешће иду и деца, напусти дом уз минималну количину ствари и на неодређено време, наводи се да је важно удаљити учиниоца из дома у којем остаје жртва. Мера којом надлежни орган може да наложи учиниоцу насиља на лицу места да напусти место становања жртве и да му забрани повратак и ступање у контакт са жртвом кратког је трајања (у државама које имају такве налоге она траје од 10 дана до 4 недеље, са или без могућности обнове). Ова би мера требало да омогући делотворну заштиту жртве. Да би се ова мера спровела, нужно је овластити орган надлежан за издавање таквих налога и покретање одговарајућих процеса, укључујући и обуку за процену непосредне опасности. Мишљења смо да би МУП, односно полицијски службеници, као и у неким државама чланицама Савета Европе (нпр. Аустрија), **могли да буду орган којем се даје ова надлежност, односно да ову врсту заштите треба предвидети Нацтом закона о полицији** у оквиру поглавља VI Полицијски послови - тачке 6. Заштита жртава кривичних дела и других лица и поглавља VII Полицијска овлашћења.

3. Иницијатива за измене чл. Закона који се односи на права у вези са одржавањем трудноће (измена ст. 3 и чл. 164 нацрта Закона о полицији)

---

http://www.zeneprotivnasilja.net/images/stories/opservatorija/pdf/Godisnji_izvestaj_Opservatorije_za_pracenje_nasilja_prema_zenama_2012.pdf

⁴ Образложења уз Конвенцију Савета Европе, пар. 265, КМ, 7. Април 20111,

Образложење: Предложени став гласи:

Полицијска службеница има право на накнаду плате у висини из става 1. овог члана за случај привремене спречености за рад због болести или компликација у вези са одржавањем трудноће.

За остале запослене у Министарству примењују се општи прописи из области здравственог осигурања.

Овај став није у сагласности да члановима 89. и 90. Закона о раду који прописују да:

(чл. 89) Запослена за време трудноће и запослена која доји не може да ради на пословима који су, по налазу надлежног здравственог органа, штетни за њено здравље и здравље детета, а нарочито на пословима који захтевају подизање терета или на којима постоји штетно зрачење или изложеност екстремним температурама и вибрацијма.

Послодавац је дужан да запосленој из става 1. Овог члана обезбеди обављање других одговарајућих послова, а ако таквих послова нема, да је упути на плаћено одсуство.

(чл. 90) Запослена за време трудноће и запослена која доји дете не може да ради прековремено и ноћу, ако би такав рад био штетан за њено здравље и здравље детета, на основу налаза надлежног здравственог органа.

Запослена за време трудноће има право на плаћено одсуство са рада у току дана ради обављања здравствених прегледа у вези са трудноћом, одређених од стране изабраног лекара у складу са законом, о чему је дужна да благовремено обавести послодавца.

Ово питање (право) би морало бити регулисано у Нацрту новог Закона о полицији, имајући у виду да значајан број полицијских службеника који су део униформисаног састава полиције чине жене. Чињеница да униформисани састав полице носи опасаче који су са оружјем тешки око 5 кг, да раде у сменама, често и по више сати напољу и по свим временским условима, да морају да (по)трче и слично, **захтева посебне одредбе у вези са питањем рада у време трудноће.**

Наведени став наводи да ће полицијске службенице имати право на 100% накнаде током трудничког боловања **само уколико постоје компликације у вези са одржавањем трудноће.** Све остале полицијске службенице које током трудноће буду желеле да раде, а за које не буде обезбеђен адекватан полицијски посао, као што се то тренутно догађа, ће бити **присиљене да узимају боловања током којих ће им накнада за боловање износити 60%.** Постоји оправдана бојазан да ће уколико буде усвојено предложено законско решење, то утицати на одлуку школованих полицијских службеница у униформисаном саставу да траже запослење у администрацији кадостану а у другом стању. Из тих разлога, мишљења смо да би ово питање морало бити уређено у складу са реалним зактевима и околностима које обављају полицијске службенице у униформисаном саставу.